

หัวข้อวิจัย	แนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชน
ผู้ดำเนินการวิจัย	ตำบลโคกโคเตา อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรณูมาศ กุลละศิริมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นุจิรา รัชมีไพบูลย์ ดร. เปรมฤทัย แยมบรรจง นายภาณุพงศ์ พนมวัน
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ประกฤติ พูลพัฒน์
หน่วยงาน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปีการศึกษา	2557

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแหล่งเรียนรู้ชุมชน และเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ต.โคกโคเตา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และหาแนวทางในการจัดการความรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนโดยใช้เครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนา ชักถามและการอภิปรายโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน โอกาส/อุปสรรค (SWOT) การสังเคราะห์ข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหา และประเมินผลการจัดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพแหล่งเรียนรู้ชุมชนในตำบลโคกโคเตามีแหล่งเรียนรู้ 19 แห่ง มีความพร้อมในการใช้ทำกิจกรรมต่างๆ พอสมควร ศูนย์การเรียนรู้เฉลิมพระเกียรติเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่มีความพร้อมและมีการใช้ทำกิจกรรมชุมชนมากที่สุด ชุมชนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยมุ่งเน้นในเรื่องการประกอบอาชีพหลัก และอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือน ใช้วิธีการจัดกลุ่มสนใจ อาทิ กลุ่มจักสาน กลุ่มขนมหวาน กลุ่มเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการกลุ่มอาชีพและกลุ่มออมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้สำหรับการจัดการความรู้ชุมชน ส่วนใหญ่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม โดยมีผู้นำชุมชนไปร่วมกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ แล้วกลับมาถ่ายทอดให้สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน และมีการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่

เครือข่ายภายในชุมชนโคกโคเตาเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม ตามวิถีชีวิตชนบทไทยมีการรวมกลุ่มตามความสมัครใจในเครือญาติและครอบครัว มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพชุมชน โดยแต่ละกลุ่มจะมีขอบเขตโครงสร้างที่ชัดเจน มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายภายในชุมชน ระหว่างกลุ่มอาชีพ และระหว่างหมู่บ้าน โดยการร่วมมือร่วมใจกันในลักษณะเครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน สำหรับเครือข่ายภายนอกของชุมชนโคกโคเตาเป็นรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาชุมชนโดยองค์กรภาครัฐ อาทิ กรมพัฒนาชุมชน และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีการสื่อสารจากเครือข่ายภายนอกสู่ภายในชุมชนโดยผ่านผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชน แต่ยังไม่มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ ชุมชนได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการความรู้ “ชุมชนโคกโคเฒ่า สามัคคี มีความสุข เข้มแข็ง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” มี 7 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การค้นหาความรู้: พบว่าชุมชนมีความรู้แบบไม่ชัดแจ้งเป็นส่วนใหญ่ สืบทอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นความรู้ในการประกอบอาชีพ ชุมชนต้องการความรู้ด้านอาชีพเสริม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการตลาดและการทำวิสาหกิจชุมชน 2) การแสวงหาความรู้: ภายในชุมชนมีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพหลักเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพและสมาชิกกลุ่ม ชุมชนสามารถแสวงหาความรู้ได้จากกลุ่มอาชีพ/หน่วยงานในพื้นที่ และหน่วยงานต่างภายนอกชุมชนและเครือข่าย 3) การสร้างความรู้: ส่วนใหญ่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชนและเครือข่าย มีการถ่ายทอดความรู้ภายในกลุ่มอาชีพ มีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ต่างๆ มีการสร้างความรู้จากสมาชิกเครือข่ายของชุมชนโดยผู้นำชุมชน มีการทดลองปฏิบัติ ปรับปรุงพัฒนาจนเกิดองค์ความรู้ที่ต้องการ 4) การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้: ชุมชนโคกโคเฒ่ายังไม่มี การจัดเก็บองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ส่วนใหญ่เป็นความรู้แฝงที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนให้เป็นความรู้ที่ชัดแจ้งเป็นรูปธรรม ไม่มีการจัดเก็บโดยใช้เทคโนโลยี มีการจัดเก็บผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มในรูปแบบเอกสาร 5) การถ่ายทอดความรู้: มีหลายรูปแบบ อาทิ การเล่าสู่กันฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทัศนศึกษา และมีการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นการจัดอบรมฝึกอาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐ 6) การใช้ความรู้: มีการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพของชุมชน โดยบูรณาจากความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการแสวงหา และ 7) การติดตามประเมินผลความรู้: ชุมชนไม่ได้ดำเนินการอย่างชัดเจน แต่มีการติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ปรากฏเป็นผลตอบแทนและรางวัลที่ได้รับเพิ่มขึ้น

แนวทางในการจัดการความรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้เครือข่ายการเรียนรู้ ที่ได้จากผลการวิจัยมี ดังนี้

1) พัฒนาทีมงานเครือข่ายการจัดการความรู้ชุมชน เพื่อสร้างทีมงานในการจัดการความรู้ชุมชนตำบลโคกโคเฒ่า ให้สามารถบริหารจัดการ สร้างและแสวงหาความรู้ที่จำเป็นมาใช้ประโยชน์ในชุมชน ทำให้ประชาชนดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

2) พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่คนในชุมชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้สะดวกรวดเร็ว เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา รวมถึงเป็นแหล่งที่เอื้อให้เกิดการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของประชาชน

3) พัฒนาระบบการจัดการความรู้ เพื่อให้การดำเนินงานตามกระบวนการจัดการความรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการจัดการความรู้ของชุมชน

4) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนโคกโคเฒ่าเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

Research Title	Knowledge Management Process Using the Network of Community's Learning Sources in Khokkotoa Subdistrict, Muang District, Suphanburi Province
Researcher	Asst. Prof. Dr. Renumas Gulasirima Asst. Nujira Rasamipalboon Dr. Premrueai Yambunjong Mr. Phanupong Panomwan
Research Consultants	Assoc. Prof. Dr. Prakrit Bhulapatna
Organization	Graduate school, Suan Dusit Rajabhat University
Year	2014

The objectives of this research were to explore learning sources and networks of communities for lifelong learning in Khokkotoa subdistrict and proposed the ways to perform knowledge management for lifelong learning using these networks. The participatory action research and qualitative research using in-depth interviews, observation, discussion, questioning, and group discussion were conducted. The data analysis was operated by SWOT analysis, content analysis, and statistical evaluation of research activities using mean and standard deviation.

The findings revealed 19 learning sources existing in Khokkotoa placing on moderate readiness and utilization. Most of community activities were arranged at Chalermprakit Learning Center, the best one of learning sources. The people had continuously organized learning activities focusing on works and career to raise their household incomes by interested groups performing e.g. basketry groups, sweet groups, and organic farm groups etc.. The communities strengthened, consequently the administration of occupational groups and saving groups were effective and being self-reliant. For the community knowledge management, there was sharing between groups by community leaders participating in other learning sources. These occurred by members of group learning and transferring from the older to younger.

The network within Khokkotoa was in form of social relations as Thai rural livelihoods combining groups voluntarily by kinships and families. Savings groups and occupational groups were established with structural boundary. There were links between members, occupational groups, and villages to cooperate like exchange network, communication network, and network of coexistence relationships. For external network, it's found the models operated by community development networks, governmental organizations e.g. the Community Development Department, and Office of the Non-formal and Informal Education, communicating through the

community by local administrators and community leaders. However it had no technology using for community knowledge management.

The knowledge management vision proposed that "Khokkotao communities have harmony, happiness, strength, and better life quality" processing by 7 steps: 1) Knowledge identification: Most of all was the tacit knowledge adopting from local wisdom involving their works. The product development, marketing and community enterprise knowledge were needed. 2) Knowledge acquisition: The local teachers, occupational experts, community leaders, and external community networks could be acquired. 3) Knowledge creation: It's mostly created by knowledge sharing, talking with community leaders and relatives, and occupational knowledge transferring from training to network members by community leaders. The practical experiments were used to improve developing till the body of knowledge needed meet. 4) Knowledge storage and retrieval: These rather were not technological process and systematic storage and retrieval. The tacit knowledge mostly was not unchanged. The productivities of each group were recorded in document files. 5) Knowledge transfer: There were many ways e.g. a story telling, knowledge sharing, visual education, and other learning activities organized mainly vocational training by governmental experts. 6) Knowledge utilization: The applications were adopted by occupational groups integrating individual tacit knowledge, Local wisdom with new knowledge acquired. 7) Knowledge evaluation: It was unformed, only productivities of various groups evaluated and developed continuously, shown by rewards and prizes increasing.

The guidelines recommended for community knowledge management using network of learning sources for lifelong learning as follows:

- 1) Developing team works for community knowledge management networks of Khokkotao to manage, acquire, and create the knowledge needed utilizing to enhance quality of life and sustainability.

- 2) Developing community learning resources for lifelong learning to raise quality of learning resources to meet the standards of the lifelong learning resources, lively and accessing promptly for all, including facilitating the knowledge sharing and exchanging among people.

- 3) Developing knowledge management system for processing by steps of the knowledge management efficiently and effectively to meet the goal leading to community knowledge management vision.

- 4) Creating learning society for Khokkotao to be "The learning community".